

sproken woord van onschatbare beteekenis. Maar voor de blijvende duurzame teekening van Kuypers levensarbeid was het geschreven, het gedrukte woord gebiedend noodig. Want — de oude Willem Sluyter heeft het reeds voor een paar eeuwen gezegd:

't Gesproken woord
Vliegt haast weer voort;
Maer wat men schrijft,
Beklijft en blijft.

Een nauwkeurige, critische bespreking van wat bij het Kuypers-jubiläum gedrukt werd heeft dus zin en kan niet worden gemist.

Deze artikelen willen daartoe een bijdrage zijn.

Het herdenken van een man als Kuypers was, stelt zijn bijzondere, voor ons meestal zeer zware, eischen.

Ik denk hierbij vóór alles niet aan den geweldigen omvang van zijn arbeid en aan de enorme schriftelijke nalatenschap, waarmee hij ons heeft rijk gemaakt. Ongetwijfeld stellen die zeer hoge eischen aan den man die iets goeds en gefundeeds omtrent Kuypers zeggen wil. Het kost zeer veel tijd en studie eer men eenigszins met Kuypers streven en denken op de hoogte is.

Maar, nog eens, aan deze moeilijkheden denk ik nu niet. Er is een moeilijkheid bij het herdenken van geheel ander soort. Het is namelijk mogelijk en het geschiedt heel gauw, dat ons herdenken wereldgelijkvormig is. We beoordeelen Kuypers en waardeeren hem naar maatstaven, die de wereld hanteert bij haar groote mannen. Zulk herdenken wordt dan een ongeloofsuiting van hen die wel herdenken willen, maar het feitelijk niet doen — ze kunnen dan tot het godvruchtig herdenken niet komen. Bovendien wordt zulk een „herdenken” een beleediging van den man wien het geldt.

Kuypers zelf heeft meermalen met nadruk gewaarschuwd tegen het jubileum-gedoe, dat ook in zijn tijd — al was het misschien niet zoo sterk als thans — de zielen beoedelde.

Bovendien heeft hij met zeer grooten ernst gewaarschuwd tegen het verheerlijken van „persoonlijkheden”. Hij haatte dat woord „persoonlijkheid” volkomen en wijst er telkens op, dat in het spreken over en vereeren van „persoonlijkheden” een afgodische neiging schuilt, die grondig moet worden uitgeroeid.

Als wij dus ook in het herdenken van Kuypers, Kuypers eigen leerling willen zijn; als onze herdenkingsdaad zal blijven in den Kuypers-stijl; als ons bezig zijn met Kuypers en zijn arbeid dienstbaar zal worden aan de voortzetting en verdieping van Kuypers levensarbeid, dan moet dat herdenken — ook het schriftelijk herdenken — komen onder de voortdurende kritiek van het Gereformeerd beginsel, aan de inwerking en doorwerking waarvan Kuypers al zijn talent en kracht en tijd heeft gewijd.

Als we dat gevaar van een verkeerd, antikuyperiaansch herdenken van Kuypers willen zien, moeten we er op letten, dat we Dr Abraham Kuypers van verschillende „kanten” kunnen bekijken, hem in allerlei relatie kunnen beschouwen.

We kunnen hem — excuus voor de dwaze abstractie! — we kunnen hem bezien als „mensch”. Dan worden we geboeid door zijn heerschergestalte, zijn Caesaren-figuur. We staren vol verbazing naar de sterke trekken van zijn imponeerende kop, waarin alles spreekt van kracht, wil en ijzeren energie. We hooren van zijn fenomenale lichaamskracht — was hij niet een medisch wonder? We lezen van dien dokter, die, toen hij het groote hoofd van den kleinen Bram onderzocht, in stomme verbazing uitriep: Geweldig — dat zijn allemaal hersens!

We herinneren ons ook hoe oneindig teer de groote man kon schrijven, hoe buitengewoon gevoelig zijn hart was voor liefde en sympathie.

We kunnen ook — om iets anders te noemen — den geleerde in Kuypers eeren. Of, beter gezegd, het wetenschappelijk genie in Kuypers. Geleerde — dat is een veel te vlak woord voor wat Kuypers in de republiek der wetenschappen beteekende. Zonder twijfel zou hij in elk der faculteiten hebben uitgeblonken, indien hij al zijn krachten daaraan had kunnen wijden. Reeds als gymnasiast was hij de eenige, die in alle vakken bekleed, naar een hoogere klasse werd bevorderd.

Nog bij lange na niet is de diepte, de ontwikkelingsmogelijkheid van wat hij dacht en publiceerde gepeild. Vele geslachten zullen noodig zijn om uit te werken en door te trekken de lijnen die Kuypers zag. Onvoorstelbaar bijna is de invloed, dien hij met name in de theologie heeft uitgeoefend en op de wijsbegeerte zal uitoeven, indien hij grondig wordt verstaan.

Niet minder groot was Kuypers als volks-leider!

Hij heeft het volk, zijn volk, gekend als wel-nigen voor hem en na hem. Hij heeft het hart van het volk hooren kloppen. Hij kende de idealen, de strevingen, de stroomingen, die in het volksleven gistten. Hij had die voor velen onvindbare poort ontdekt, waardoor men in het diepste van het leven des volks kan doordringen om daar overtuigingen en idealen te doen wortelen, die tot energieke daden zouden opstuwten als dat noodig zou worden. Is het niet een werk van bijna boven-menschelijke omvang en beteekenis, een gansch volksdeel zoo omhoog te voeren en op te leiden en te bezielen met kerkelijke, wetenschappelijke, politieke en sociale idealen als Kuypers dat heeft gedaan? Neen wij, jongeren, kunnen ons dat onmetelijke werk bijna niet voorstellen en reali-seeren. Alleen door veel studie en diep inleven, kan men inkomen in de lafheid, de flauwheid, de geesteloosheid, waarin het orthodoxe Christendom voor een 70 à 80 jaar was verzonken. En pas als men den toestand der orthodoxie in het midden der voorgaande eeuw heeft doorzien, kan men na-gaan welk een reuzenarbeid Kuypers ook in dit opzicht heeft gepraesteed. Wat diepgaande om-zetting van gansch het denk-, het bewustzijnsleven van duizenden en duizenden hij heeft teweegge-bracht.

Ja, zoo kan men Kuypers bekijken.

Vanuit deze — en nog veel meer — observatie-punten.

Maar — al doet men dat nu nog zoo nauw-keurig, en eerbiedig en eerlijk — men komt op deze wijze toch niet tot den eigenlijken Kuypers, den Kuypers in het Koninkrijk Gods. Men krijgt zoo niet den geloofs-blik op dien dienstknecht des HEEREN, die den naam van Abraham Kuypers droeg.

Neen — men versta ons goed — we willen geen oogenblik beweren dat het beziën en bestudeeren van al deze zijden van Kuypers veelbewogen leven en werken zonder waarde zou zijn! Geen sprake van! Dat alles moet onderzocht! Alles wat we omtrent Dr Kuypers te weten kunnen komen, vooral heel zijn machtig oeuvre, moet doorkropen en doorgaans worden in alle richtingen. Alle bronnen die iets kunnen opleveren moeten worden aangeboord. Nooit kan te veel materiaal worden bewerkt.

Maar als men dit alles onderzoekt en niet meer, dan komt men aan den waren Kuypers niet toe. Dat blijkt reeds aanstonds hieruit, dat ieder eerlijk mensch Kuypers zoo zien, bestudeeren en teekenen kan.

Wat men ook is: atheïst, of liberaal, of sociaal-democraat, of ethisch theoloog, men kan goede waardeerende woorden over hebben voor den mensch, den geleerde, den volksleider, die Abraham Kuypers heet. En men heeft die goede woorden voor hem over gehad — ook in 1937! Als men Kuypers onbevange bestudeert als denker, minister, leider van een volksdeel, verwekker van volkskracht — men moet in bewondering, ja, in verbazing komen over zulke ontzaglijke vermogens, zoo bovenmenselijke kracht, zoo weergalooze trouw aan en energie voor wat Kuypers als levensstaak zich zag gesteld.

Juist omdat de zaken zoo staan, voelt men, dat de lof, die van alle zijden wordt toegebracht, hoe innig, welgemeend, uitbundig ook — hoe streelend ook voor ons als volksgroep, waartoe Kuypers behoorde en die nog gegrepen is door Kuypers idealen en voor de verwerkelijking ervan worstelt — niet de eigenlijke, de gehoorzame, de geloovige waardeering is van Kuypers levensarbeid! Die lof kan zelfs een belemmering worden om dien levensarbeid in het juiste licht te zien. Hij kan ons steriel maken door menschverheerlijking. Hij kan ons doen verdolen in de woestijn van het vleeschelijk waardeeren van Gods genadegaven.

Kuypers — we mogen hem alleen zien als het instrument Gods, den dienstknecht des HEEREN, gezonden door onzen Vader in de hemelen tot opbouw van Zijn Kerk en Koninkrijk in deze lage landen aan de zee.

Moet ons niet gaan om den mensch, maar om den dienstknecht.

Niet om den persoon, maar om diens ambt. Niet om het ambtsapparaat, maar om wat God in Kuypers trouwen ambtsdienst heeft willen geven.

O, zeker, dan komen die gaven en die krachten en die onmetelijke praestaties ook in ons gezichtsveld, maar ze komen in ander licht! De figuur van Kuypers wordt, om zoo te zeggen, doorzichtig! We ontdekken achter hem, in hem den trouwen God, die door en met hem wilde werken. Die in hem zoo ontzaglijk veel aan zijn zondig, afvallig volk heeft geschonken.

Vanuit dit standpunt beoordeelend en naar dezen maatstaf metende, willen we een en ander gaan zeggen over de nu verschenen Kuypers-litteratuur.

H.

C. V.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

De aanval op de grondslagen der Christelijke Belijdenis.

„Sedert drie jaar staan de Duitschers herhaaldelijk stom verbaasd tegenover het feit, dat hun rangorde der karakterwaarden¹⁾, welke Duitschland gered heeft, in den naam van het Christendom beschimpt, in den naam van Maarten Luther als „heidensch” voorgesteld wordt. Te voorschijn gelokt, mede door de „Mythe der twintigste eeuw”, heeft de „belijdende Kerk” haar tot dusverre onbekend innerlijk wezen naar buiten gekeerd, en roept zij haar eisch uit om de Deutsche levensopenbaring in de geheele wereld minderwaardig te verklaren.

Met deze woorden bedreigt Rosenberg het Christelijk geloof. Het zal zich aan de Deutsche wereldbeschouwing moeten assimileeren of anders als een „vreemd wezen” uit het Rijk verbannen worden.

De Kerk wil echter trouw blijven aan haar Heer, en verzet zich krachtiger dan ooit tegen de gelijkshakeling, welke de nationaal-socialistische autoriteiten van haar verlangen; zij weigert zich te voeden uit de bron der Mythe, maar ontleent haar kracht aan het Woord van God.

Rosenberg durft haar echter verwijten, dat zij haar roeping in het geheel niet verstaat, en dat haar prediking maar al te dikwijls elk begrip van wat in het volk leeft, mist. Erger nog! Het woord, dat zij verkondigt, vormt volgens hem een zware „belasting” van de „Noordsche natuurlijke instincten”, en „drukt” de bezitters daarvan, die zich pas na een „moeilijke, doch glorieuske worsteling uit den toestand van vernedering bevrijd hebben”, weer „daarin terneer”.

Wilt ge, vraagt Rosenberg, weten hoever deze „zelfbespotting der ziel” reeds gevorderd is?

Als antwoord haalt hij uit een werkje van een zekeren Walter Braun de woorden aan, dat de wereld een gevallen schepping is, en dat de mensch nooit door zijn eigen bloed van zijn zonden verlost kan worden, en citeert hij met verontwaardiging zinsneden, waarin de schrijver den nadruk legt op de „onontbeerlijkheid” van het Oude Testament, en op het wonderlijke in den weg des Heeren. Die juist het Joodsche volk tot Zijn werktuig gemaakt heeft. De Germanen, welke het hoogste staan, voegt Rosenberg hieraan toe, zouden echter volgens dien auteur „tot een gevallen menschheid behooren”, wij allen „zouden deel uitmaken van de schuldgemeenschap der zonde”. Begrijpe, wie het begrijpen kan; een „Duitscher moet zich door zulke gedachten diep gegriefd voelen”.

Een ander „belijder” vervolgt Rosenberg, veroorlooft zich nog grover beleedigingen. Deze waagde het om te schrijven, dat de „gansche volkerenwereld onder den vloek Gods staat, die de spraken der menschen, welke God niet als hun Heer erkennen, maar zichzelf een naam maken wilden, verward heeft”.

Wij zien, besluit de profeet der „nationale mythe” in de bastardeering het groote kwaad; de tegenstanders verklaren echter, dat het feit van het bestaan van volkeren en rassen zelf, een gevolg der zonde is. „De fronten zijn duidelijk zichtbaar”.

Eenvoudige, Bijbelsche waarheden, die de Kerk nooit verloochenen mag, haalt Rosenberg hier aan. Toch eischt hij, dat deze uitgeroeid zullen worden. Daarbij ontziet hij zich niet om de gedachten van de door hem genoemde schrijvers nu en dan in een valsch licht te plaatsen. Geen van hen noemt immers het Joodsche volk rein, en stelt daar tegenover de zonde van het Deutsche volk. Zij spreken allen over de zonden der gansche menschheid, en sluiten niemand buiten. Maar ook dat kan een Duitscher uit den kring van Rosenberg niet verdragen²⁾; hij wil nooit met andere rassen, en zeker nooit met het Joodsche, in één vlak geplaatst worden: hij waant zich de edele, vrije mensch, die geen genade van noode heeft en geen verlossing behoeft. En de geschriften, waarin de Christenen de Noordsche wereldbeschouwing bestrijden: geschriften, waarin zij dikwijls met groote vrijmoedigheid en heilige overtuiging hun geloof belijden en den vijand weerstaan, worden door den „fieren Noordschen geest” op een wijze behandeld, welke iedereen, die nog een weinig liefde bezit, moet doen huiveren.

De fronten zijn inderdaad duidelijk afgeteekend. Met iemand, die nog in het Oude Testament, en in de „Oud-Testamentische dogmatiek” geloof, valt, Rosenberg zegt het letterlijk, niet meer te redeneeren. Hij is te ver weg. Dat geldt ook voor hen, die het Evangelie van Mattheüs en de brieven van Paulus als het Woord van God aannemen, dat geldt voor allen, die in den Naam des Heeren protesteeren, wanneer de schendende hand van

1) Die van eer, vrijheid, moed...; in die rangorde neemt de heide een ondergeschikte plaats in.

2) De „Reformierte Kirchenzeitung” werd eens verboden, omdat daarin stond, dat een Oosterling even zondig voor God was, als een Noordsch mensch.

den N-
rukt o-
En te
het Ch-
bij zijn
Luther-
W o r-
groot d-
tot nav-
De N-
staat
Luth e-
aanvaan-
deze do-
het pau-
delaar-
vermij-
Testam-
Luthers-
der wen-
de men-
geweldig-
aldus H-
welke is-
hevig zo-
pen (?)
levens-
wordt in-
hindert
ten de-
zich nu-
nie ber-
dit doel-
Voelt
Christel-
dat hij l-
bloed” t-
te versp-
stof. Da-
oorlog l-
op met
bekeerin-
volkskra-
„volkskel-
treft, he-
zien. De
mensch-
en groot
Kruis. A-
is onein-
lijke bro-
te geven
mer een
natuur-
leven ge-
„wil van
zinken.

Zooals
Jezus zie-
den, en
„pen”, zo-
in hun h-
diking v-
predikere-
Geen mi-
zien, te
voorstelli-
volk opd-
niets en
jecteeren
gronden,
stalten n-
grooten l-
lichtlingen
spanning
reacties

Kunn-
sterk de-
tisch l-
mystiek
een soot-
meening
getuigen-
val op de
Die me-
rend in, o-
en dood l-
den als d-
zeker oog-
den hebb-
bewing
is. „Wor-
„eeuwige
nieuwgeb-
zich weer
hartstoch-
de tegenn-
proces of
doodsstra-
om een o-
welke de-
nigen en
de prieste-
kende-ma-

3) Aldus
gelium”.

4) Men zi-

schers herhaalt feit, dat hun welke Duitschen het Christen-Maarten Luther. Te voorschijn wintigste eeuw, dusverre onbekende, en roept eensopenbaring g te verklaren. uberg het Christelijke wereld- of anders als tijk verbannen

lijven aan haar n ooit tegen de al-socialistische zij weigert zich, maar ontleent God.

rwijten, dat zij verstaat, en dat elk begrip van tog! Het woord, hem een zware natuurlijke in- aanvan, die zich rijke worsteling bevrijd hebben",

en hoever deze rderde is? werke van een en aan, dat de is, en dat de d van zijn zon- hij met veront- schrijver den kheid" van het rlijke in den weg te volk tot Zijn anen, welke het ieraan toe, zou- tot een gevallen zouden deel uit- der zonde! Be- "Duitscher moet gegrieffd voelen!" Rosenberg, ver- edigingen. Deze le "gansche vol- ds staat, die de ad niet als hun n naam maken

der "nationale ng het groote i echter, dat het i en rassen zelf, fronten zijn

len, die de Kerk enberg hier aan. d zullen worden. e gedachten van s nu en dan in van hen noemt en stelt daar uitsche volk. Zij der gansche niten. Maar ook ring van Rosen- oof met andere foodsche, in één t zich de edele, i noode heeft en schriften, waarin reldbeschouwing ij dikwijls met overtuiging hun verstaan, worden st" op een wijze nog een weinig

lijk afgeleekend. le Testament, en matiek" geloof, ik, niet meer te t geldt ook voor us en de brieven d aannemen, dat am des Heeren dende hand van

die rangorde neemt werd eens verboden, ven zondig voor God

den Noordschen profeet, stukken uit den Bijbel rukt om ze te vernietigen.

En toch heeft deze woeder tegen den Bijbel en het Christelijk geloof den euvelen moed, om zich bij zijn handelingen op Luther te beroepen, op Luther, wiens indrukwekkend getuigenis „Das Wort Sie sollen lassen stahn", een groot deel der wereld met geestdrift vervulde, en tot navolging bracht.

De Noordsche Mythe, klinkt het trotsch, staat voor de deur, om de erfenis van Luther, de erfenis der reformatie, te aanvaarden. Luther, luïdt een motiveering van deze door en door misleidende leuze, „bestreed in het pausdom, dat het zich de gevormde mid- delaar tot God noemde. Onze tijd bestrijdt de on- vermijdelijkheid van de erkenning van het Oude Testament als den weg, welke tot God voert. In Luthers tijd geloofde het Vaticaan, dat het einde der wereld nabij was, nu waarschuwt men, om de menschen vrees aan te jagen, voor de meest geweldige schokken". „Ik ben er van overtuigd", aldus Rosenberg, „dat de geestelijke schokken, welke mogelijk plaats zullen vinden, daarom zoo hevig zouden kunnen aankomen, wijl de bekrom- pen (!) „belijdende Kerk" aan den stroom des levens weerstand biedt. Slechts wanneer men, wordt in dien kring geredeneerd, dezen vloed ver- hindert zijn natuurlijke weg te nemen, zal hij bui- ten de oevers treden en het doel, waarheen hij zich nu nog wendt, n.l. de hervorming der Kerk, niet bereiken. Ja, hij zal zich wellicht bewust van dit doel radicaal afwenden".

Voelt ge de dreiging? Rosenberg kent aan het Christelijk geloof nog een zoo groote kracht toe, dat hij het in staat acht, om den „stroom van het bloed" te verhinderen zijn loop te vervolgen, hem te verspreiden tot hij machteloos wegzinkt in het stof. Daarom predikt Rosenberg den verdelgings- oorlog tegen de belijdende Kerk, houdt hij niet op met te roepen, dat haar prediking van zonde, bekeering en genade een aantasting is van de volkskracht en een verlamdende werking op het „volksche streven" uitoefent. Wat dit laatste be- treft, heeft de schrijver van de „Mythe" goed ge- zien. De prediking van het Evangelie bedoelt den mensch inderdaad te bevrijden van zijn zelfzucht en groothedswaan, door hem te brengen bij het Kruis. Maar de kracht, welke hij daar ontvangt, is oneindig veel groter dan die, welke de gevaar- lijke bronnen der Mythe-leer hem ooit vermogen te geven. „Krachten der natuur hebben nog nim- mer een mensch of een volk van de banden der natuur kunnen bevrijden, en hem een waarachtig leven geschonken".³⁾ Wie op het drijfzand van den „wil van het bloed" bouwt, zal tenslotte ver- zinken.

Zooals eens de Joden door de woorden van Jezus zich in hun nationalen trots gekrenkt voel- den, en „opstaande, Hem uit, buiten de stad wier- pen", zoo voelen ook Rosenberg en de zijnen zich in hun hoogmoed en zelfvoldaanheid door de pre- diking van het kruis beleedigd, willen ook zij de predikers uitstooten, en hun werk verhinderen. Geen middel is hen daartoe, wij hebben het ge- zien, te kras. De wijze, waarop zij hun valsche voorstellingen omtrent de tegenstanders aan het volk opdringen, is zeer geraffineerd en toont hun niets en niemand ontzienden hartstocht. Zij pro- jecteren die verworpen beelden tegen achter- gronden, welke het caricaturale karakter dier ge- stalten nog duidelijker doen uitkomen, en ver- grooten het effect daarvan met listig gekozen be- lichtingen. Het publiek moet in een toestand van spanning gebracht worden, waarbij felle afweer- reacties niet kunnen uitblijven.

Küneth, en vooral ook Homann⁴⁾, hebben sterk den nadruk gelegd op het naturalis- tisch karakter der „Mythe-leer". Inderdaad: mystiek en naturalisme vereenigen zich daar tot een soort vitalisme. Rosenberg bevestigt die meening zonder eenige aarzeling, en gebruikt dat getuigenis als uitgangspunt voor een nieuwen aan- val op de Christelijke belijdenis.

Die menschen, zegt hij, spannen zich voortdu- rend in, om ons uit het natuurlijk proces van leven en dood los te rukken, door den dood aan te du- den als de straf voor een zondeval, welke op een zeker oogenblik in het verleden zou plaats gevon- den hebben. Zij komen namelijk weer met de oude bewering (!), dat de dood de bezoldiging der zonde is. „Worden en vergaan", gaat Rosenberg voort, „eeuwige wet der natuur, voor haar buigt de nieuwgeboren mensch van den tegenwoordigen tijd zich weer vol eerbied; hij wijst met den ganschen hartstocht van een waarheidslievend denken de tegennatuurlijke verklaring af, welke dit levens- proces opvat als een slingeren van zondeval tot doodstraf en verder tot hellepijn. Hier is weder- om een oeroude priesterlijke activiteit werkzaam, welke de inbeeldingskracht van den mensch pijn- nigen en angstig maken wil, om daarna zichzelf en de priesterlijke recepten als de verlossing-schen- kende-magie, aan te bevelen. Het moet bepaald

3) Aldus Homann in zijn „Der Mythos und das Evan- gelium".

4) Men zie b.v. in het in aant. 3) genoemde boek, pag. 111 e.v.

onbarmhartig genoemd worden, dat men den gezonden (!) mensch eerst geestelijk vergiftigt en zijn scheppende zielekracht lam slaat, om hem daarna als „genade" de sterkende „sacramenten der stervenden" of een bijbelspreuk toe te dienen. Wij allen zijn, ondanks onze pogingen tot be- vrijding, nog veel te sterk door leerstelsels, welke duizend jaar lang de zielen angstig gemaakt heb- ben, geïntimideerd, dan dat wij volkomen be- grijpen kunnen, hoe de Europeesche menscheit door Syrische minderwaardigheidscomplexen en Voor-Aziatische hellevaartsdaemonie, gekweld is. Een komende tijd, die de vruchten van onzen strijd zal oogsten, zal met onver- holten afgrijzen die periode beschouwen, waarin, ondanks de grootste krachtsinspanningen en scheppende daden, de vrees het meest doeltref- fende opvoedingsmiddel der religie was, en niet de zorg van den moed, welke vertrouwen schenkt. Zonder Noordsche denkers en solda- ten zou dit opvoedingsprincipe den ondergang van het karakter der Euro- peesche volkeren beteekend hebben. Nu heeft door een ongewone kracht de weder- geboorte van het beginsel van moed en eer, de overwinning behaald...

Weer treft in dit stuk de volkomen verlooche- ning, maar ook de afschuwelijke vervalsching der Bijbelsche waarheid. En tot zijn medestrijders richt Rosenberg de dringende waarschuwing: Weest consequent en volhardt in den strijd, zorgt, dat niet opnieuw de „booze machten", welke de belijdende Kerk, die de „laatste draden, die dit zonderlinge Protestantisme nog met den bodem, waaruit het eenmaal gesproten is, verbindt, doorsneden heeft", over „ons volk wil brengen", zegevieren.

Het is nog maar weinige jaren geleden, dat ook in Christelijke kringen de meening verkondigd werd, dat het naturalisme overwonnen was. De critiek had, beweerden velen, de onhoudbaarheid van dit stelsel immers afdoende aangetoond.

Hoe heeft men zich vergist! Het heerscht over een wereld, welke zich van onze grenzen uitstrekt tot de Oostkust van Siberië en vandaar tot de grenzen van het Rijk der Rijzende Zon, en doet zijn invloeden in bijna alle andere landen gelden. Overal waar het natuurlijke bestaan als het hoogste goed verheerlijkt wordt, waar het nationalisme zich tot een religie ontwikkeld heeft, dwingt het den mensch om zich aan den cultus van den Staat te onder- werpen, op straffe van ondergang. Overal wijst het het Christendom als staatsgevaarlijk aan, wijl het de „fundamenten van het leven" zou ondermijnen.

En in dien zin is het Christendom inderdaad „staatsgevaarlijk"; het moet zich keeren tegen de grenzenloze zelfoverschatting van den mensch, die zelf God wil zijn, kennende en ook bepalende het goed en het kwaad; het moet dien mensch, ge- dreven door de liefde van Christus, voortdurend waarschuwen, dat een ijdel spiegel hem in den waan brengt, dat zijn razend-snelle afdaling naar de benedenste diepten, een vlucht in de hoogste regionen zou zijn, dat de krachten, waarmee hij zich omhoog wil werken, den spot met hem drij- ven, en hem tenslotte in de alles absorberende moerassen van het natuurlijk leven zullen doen neerploffen.

Ook het schoonste „lied van de aarde", de meest innige mystieke beleving van het „eeuwige proces van bloeien en vergaan, van opbloeien en opnieuw vergaan", kan hem niet redden, kan hem ook maar iets helpen. Ook de krachtigste predi- king van de zelfverlossing kan hem niet het ge- ringste heil schenken, evenmin als de voortdu- rende plechtige verzekering van het geloof in eigen deugd en eigen kracht. Redding kan alleen het woord van het Kruis brengen, hetwelk niet, zooals Rosenberg meent, den mensch breekt en hem in een toestand van onzekerheid, hulpeloosheid en machteloosheid brengt, maar „integendeel de zekerste waarborg en het sterkste bolwerk voor een uitwendig en inwendig verzekerde gezondma- king van den geheelen mensch is, die, doordat hij aan den Gekruisigde als zijn Heer in leven en sterven gebonden is, verlost wordt van alle onbe- trouwbaarheid en onzekerheid van zijn, ook aan bloed en bodem gebonden „vleeschelijk" wezen, en vrijgemaakt wordt tot een waarachtige heiliging van zijn gansche wilsleven, welker vrucht eens de brief aan de Hebreëen als het kenteeken der ver- lossing voor oogen stelt, wanneer deze zegt: „Het bloed van Christus, die door den eeuwig Geest zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, zal uw geweten reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen".⁵⁾

Voor het begrijpen van de huidige situatie op kerkelijk terrein, van den strijd, waarin het Chris- tendom betrokken wordt, is het boekje van Rosen- berg „Protestantsche Rompilger" onmis- baar.

Het moet elke verwachting van een broederlijke synthese, van een glorierijke toekomst der Kerk onder zijn leiding of die zijner geestverwanten, vernietigen.

Maar het legt, zijns ondanks, ook een ontroerend getuigenis af van de kracht van het Christelijk ge- loof, dat van geen wankelen weet, maar volhardt

5) „Homann", pag. 145.

tot het einde toe, en dat kan doen, omdat Christus over Zijn Kerk waakt en Zijn dienaren kracht schenkt om staande te blijven.

A. B. t. B.

MUZIKALE KRONIEK

Ds Haspers repliek.

Het is teleurstellend, dat een groote daad bij de totstandkoming niet de erkenning vindt waarop zij recht heeft, maar juist dan wordt belaagd door het gepeuter van hen die het geheel niet kunnen of willen zien, maar zich op details blind staren. Menig initiatief is tegen deze behandeling niet opge- wassen gebleken, vooral niet wanneer mannen van autoriteit zich tot zoo'n bestrijding leenden.

Het was te verwachten, dat ook de nieuwe psalmbewerking van Ds Hasper en zijn medewerkers deze „kinderziekte" zou hebben te doorstaan. Voor zulk een werk was de tijd meer dan rijp. Hoeveel debatten waren er al niet gevoerd over de verbetering van het psalmgezag, zijn rythme, tempo, kerktoonsoorten, toevallige verhoogingen en verlagingen? De Synode der Nederlandsch Her- vormde Kerk had eenige jaren geleden een com- missie benoemd, wier leden in samenwerking met eenige musicologen aan het werk waren gelogen. En daar verscheen op Pinksteren 1936 de psalm- bewerking van Ds Hasper, door een commer- cieelen en oecumenischen opzet zoo spoedig alge- meen verbreid, dat het debiet van de „officiële" voorbereiders ernstig wordt bedreigd.

Dit was de daad, die als een groot gebouw mid- den tusschen allen, die bij het kerkgezag betrok- ken waren, stond opgerezen.

Nu was het woord aan de critici. Er waren er die gingen staan op een plaats, vanwaar men vol- doende overzicht had over het geheel, en bezwaren maakten tegen den stijl, de conceptie van het bouwwerk. Deze bezwaren zijn in dit blad inder- tijd door den heer Jan Zwart zoo duidelijk naar voren gebracht, dat ze thans niet opnieuw behoe- ven te worden belicht.

Ook waren er, die de buitenmuren aftastten en verontwaardigd tot de ontdekking kwamen, dat de eene steen niet dezelfde afwerking en kleur had als de andere, dat de ornamentiek niet streng sym- metrisch was gehouden, dat de bewerking van sommige kapiteelen en basementen niet overeen- kwam met de eischen, door de klassieke bouwmees- ters gesteld. Hoe meer ze keken, des te meer vrij- heden ontmoetten zij. „Zie je wel", zeiden de synodale keurmeesters tegen het publiek, dat op hun gemanouvreer met passer en meetstok was toegelopen, „Hasper kent het vak niet. Hij heeft baksteen gebruikt, die handgevoerd en onregel- matig zijn, terwijl je ze tegenwoordig krijgen kunt als tegels zoo gaaf en glad... Als hij vormen gebruikt had voor de versieringen, hadden ze alle- maal precies op elkaar geleken... En hij weet niet eens, dat op kapiteelen een abacus hoort".

Voor hen die meewarig over zooveel domheid van den bouwter hoofd schudden, heeft Ds Hasper een brochure¹⁾ geschreven. Daarin zegt hij: „Allemaal goed en wel, maar komen jullie nu eens mee op een afstand, en kijk hoe prachtig die on- regelmatige steen het doet. Het is niet meer de verpakking van het gebouw, het is een huid, die leeft en bloeit in het zonlicht... En wat een weelde in die verschillende versieringen! Het is net als in de natuur, waarin alles op elkaar lijkt en toch niet precies eender is... Zien jullie ook wel hoe een abacus het omhoogstreven van de zuilen zou breken?"

Schakelen we thans over van het architectonische naar het muzikale.

De bezwaren van de critici uit de Synodale commissie werden voornamelijk geformuleerd door Dr K. Ph. Bernet Kempers. Ze komen, van allerlei rancuneuze franje ontdaan, neer op 1o. het niet- mensureel noteeren van de rusten, en 2o. het toe- passen van triolen in een tweedeelig metrum. Alle- bei dus notatiekwesties, die gerust als details mo- gen worden aangemerkt, daar ze meer belang heb- ben voor de theorie over wat niet in de noten staat, dan voor de praktijk hoe de noten moe- ten worden gezongen.

Voor het doel van deze rubriek zou met deze constatering kunnen worden volstaan, ware het niet dat het risico bestond, dat muzikaal minder geschoolden, door het vertoon van Dr Bernet Kempers' vakmanschap overbluft, zouden meenen: „Aan die psalmbewerking van Ds Hasper schijnt toch wel het een en ander te mankeeren. En tegen- over de kritiek staat hij met een mond vol tanden".

1) „Wat nu?" Verweerschrift tegen de aanvallen op het Boek der Psalmen, 1937. (Uitg. Administratie: Geestelijke Rederen uit den schat van de Kerk der eeuwen, 's-Gravenhage). Prijs f 0.60.